

MICHAELIS PSELLI

EXPOSITIO

IN ORACULA CHALDAICA.

(Oracula Sibyllina ed. Gallæi, ad calcem.)

ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ (1).

ORACULA MAGICA

QUÆ A ZOROASTRE PRODIERE.

Δίξο σὺ ψυχῆς ὀχετὸν, ὅθεν (2), ἢ νῖνι τάξει,
Σώματι (3) θητεύσας ἐπὶ τάξιν ἀφ' ἧς ἐρρύθης,

Exquire animæ viam, unde aut qua ratione, ubi
corpori inservieris, eadem rursus in locum a quo

A Αὔθις ἀναπτήσεις, ἱερῶ λόγῳ ἔργον ἐνώσας.
Μηδὲ (4) κάτω νεύσης· κρημνὸς κατὰ γῆς ὑπόκειται,
fluxisti extolles sacro sermoni opus adjungens.
Neque deorsum vergas : præcipitium in terra

JOANNIS OPSOPOEI NOTÆ.

(1) Cicero lib. 1 De divinatione, scribit, neminem Persarum regem esse potuisse, qui non ante magorum disciplinam scientiamque percepisset: tanto in honore et admiratione habebantur præcepta magica. Quid autem veterum magia et qui magi fuerint, e Platone, Xenophonte, Strabone, Plutarcho, Luciano, Cicerone et aliis infinitis, cuique repetere licet. Ut breviter dicam, theologiam simul cum physiologia tractabant apud Persas, Sacas, et Medos, quemadmodum Brachmanes et Gymnosophistæ apud Indos, Chaldæi apud Assyrios. Ἱερογραμματεῖς apud Ægyptios, Levitæ apud Judæos, Eteobutadæ apud Athenienses, Etrusci apud Romanos. Druides apud Gallos et Germanos. Ne quis igitur hic artis portentosæ et præstigiatoricæ præcepta tradi putet. Dogmata sunt de pietate et cultu divino secretiora sive Magorum, sive Ægyptiorum, sive Chaldæorum, a fide orthodoxa non admodum aliena, uti Psellus docet, et ante hunc Synesius episcopus Cyrenensis (a). E cujus libro Περὶ ἐνοπνίων patet vix reliquias e sacris illis oraculis ad nos pervenisse, easdemque adeo mutilas et confusas, ut centonem merito dicere possis e veterum scriptum consutum. Quæ enim ille carmina refert, partim multum dissimilia sunt, partim in hisce non reperiuntur. Ea, ne quid jure desiderare posses, lector, breviter indicanda censui.

In his nostris non exstant quæ libello citato leguntur: ἐὶ δὲ τις μέγα μὲν οἴεται τὴν ἀγωγὴν, φαντασίᾳ δὲ ἀπιστεῖ, μὴ τοι καὶ κατ' αὐτὴν ποτε πορισθῆναι τὴν εὐδαίμονα συναφὴν, ἀκουσάτω τῶν ἱερῶν λογίων ἃ λέγει περὶ διαφόρων ὁδῶν. Μετὰ δὲ τὸν ὅλον κατάλογον τῶν ὁκκοθεν εἰς ἀναγωγὴν ἀφορμῶν, καθ' ἃν ἔξοστι τὸ ἐνδοθεν σπέρμα αὐξήσαι. Τοῖς δὲ (φησὶ) διδακτὸν ἔδωκε φάους γνώρισμα λαβέσθαι.

Τοὺς δὲ καὶ ὑπνιώοντας ἐγὼ ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς.
Ὅρῳ· ἀντιδιέστειλεν εὐμοιρίαν μαθήσεων· Ὁ μὲν ὑπαρ' φησὶν, ὁ δὲ ὄναρ διδάσκεται. Ἄλλ' ὑπαρ' μὲν ἀνθρωπὸς

(2) Ὅθεν. Huc respiciunt Synesii verba, eadem pagina, ἐς τεσοῦτον πεπλανημένον, ὡς μὴ ὅθεν ἤλθεν εἰδέναι, « tantopere aberrantem, ut unde venerit ignoret. »

(3) Σώματι, etc. Hinc desumpsit Synesius quæ elegantissime scripsit ibidem pag. 109: Ὅτι μὲν ἐξελεθούσις ψυχῆς γένοιτο πόμα ληθαῖον, ἄλλος εἰπάτω. Εἰσελθούσῃ δὲ εἰς τὸν βίον ψυχῆ ληθαῖον ὀρέγεται πόμα, τὸ τῆδε ἡδὺ καὶ μελιχλίον. Θῆστα γὰρ κατιούσα τὸν πρῶτον βίον ἐβελοντίς, ἀντὶ τοῦ θηταῦσαι δουλεύει. Id est, « Alius dicat quod sit lethæum sive oblivionis poculum illud animabus exeuntibus dari solitum. Animæ certe in hanc vitam ingressæ exhibitum oblivionis poculum nihil aliud est, nisi vitæ hujus dulcedo et voluptas. Cum enim mercenaria sponte ad hanc vitam descendat, loco operæ mercede locandæ jugum serviliter subit. »

(4) Μηδὲ, etc. Synesii versus nostris multum sunt dissimiles. Sic enim habet ille pag. 108:

Μηδὲ κάτω νεύσης εἰς τὸν μελαναυγέα κόσμον.
Ἐβυθὸς αἰὲν ἄπιστος ὑπέστρωταί τε καὶ ἄδης
Ἄμφικνεφῆς, ῥυπόων, εἰδωλοχαρῆς, ἀνόητος.

Id est,

Ne deorsum nutes ad mundum atrum et tenebris
[plenum
Cui gurges profundus semper infidus substratus est
[et orcus
Undique caliginosus, sordidus, spectris gaudens, a-
[mens.

Vide integrum locum Synesii. Conferet enim ad intelligentiam sequentium et præcedentium.

Ἐπταπόρου σύρων κατὰ βαθμίδος, ἦν ὄπο, θεινῆς
Ἀνάγκης θρόνος ἐστὶ.

Σὸν γὰρ (5) ἀγγεῖον θῆρες χθονὸς οἰκήσουσιν.

Μὴ σὺ (6) γ' αὖξανε τὴν εἰμαρμένην·

Ὁὗ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς ἀρχῆς ἀτελής τι τροχᾶζει.

Ἄλλ' οὐκ εἰσδέχεται κείνης τὸ θέλειν πατρικὸς νοῦς,

Μέχρις ἂν ἐξέλθῃ λήθης, καὶ ῥῆμα λαλήσῃ,

Μνήμην (7) ἐνθεμένη πατρικοῦ συνθήματος ἀγνοῦ,

Χρῆ σε σπεύδειν πρὸς τὸ φάος, καὶ πρὸς πατρός

[αὐγῆς,

Ἐνθεν ἐπέμφοθ' εἰ ψυχὴ πολλὸν ἐσσαμένη νοῦν.

subjacet, trahens le de limine habente septem
meatus, subter quod horrendi fati sedes est.

Tuum enim vas bestiae terrae incolent.

Tu porro noli fato dare incrementum: neque enim
a praefectura summi Dei imperfectam quid pro-
cedit.

At vero animus paternus voluntatem illius animae
non admittit, donec exierit ab oblivione, et verbum di-
xerit, memoria tenens sanctum paternum symbolum.

Properandum tibi est ad lumen et splendorem
Patris, unde missa est anima, multam complexa
mentem.

JOANNIS OPSOPOEI NOTAE.

ἀνθρωπός ἐστιν ὁ διδάσκων, τὸν ὑπνώοντα δὲ θεὸς
ἦς ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς, ὥστ' αὐτὸν εἶναι τὸ μαυθάνειν
τε καὶ τυγχάνειν· τὸ γὰρ ἐγκαρπίσαι καὶ πλεον
ἐστὶ τοῦ διδάξει. Id est, « si quis vero magni mo-
menti esse arbitretur evocationem ad superiora,
imaginationi autem fidem non habeat, dubitans
num per ipsius consortium beatam illam conjun-
ctionem assequi liceat, is audiat sacra oracula quae
de diversis viis proferunt. Equidem post totam enu-
merationem domesticorum subsidiorum ad subli-
miorem meditationem, per quam facultas datur
semen interius amplificandi. Illis quidem (inquiunt)
luminis cognitionem doctrina acquisitam dedit,
alios vero etiam dormientes seminum virtutis suae
participes fecit, Vides ut ex adverso distinxerunt
disciplinarum felicitatem. Illic quidem inter vigilan-
dum (aiunt), ille vero inter dormiendum eruditur.
Atqui vigilantem homo est qui docet: dormienti
vero Deus suae virtutis semina infundit, ita ut
idem sit discere et consequi. Nam semina indere
et quasi implantare plus est quam docere. » Unde
manifestum est id quod Nicephorus ad hunc locum
annotat, Synesium oracula multa silentio transiisse,
nec integra recitasse.

(5) Σὸν γὰρ, etc. Mastlius Ficinus lib. xvii De
animorum immortalitate, cap. ult. Zoroastri, ut et
sequentia plurima, ascribit et ita interpretatur:
« Tuum vas bestiae terrae habitant. »

(7) Μὴ σὺ, etc. Idem Marsilius lib. xii, non
longe ab initio. « Ne tu augeas fatum, inquit; quasi
in tuo arbitrio sit cedere fato atque non cedere. »

(7) Μνήμην, etc. Hunc versum et sequentem
refert Ficinus lib. x de immortalitate animorum,
cap. viii, cum hac interpretatione: « Ascendendum
tibi est ad lumen ipsum et Patris radios, unde
infusa est tibi anima nullo mentis lumine cir-
cumfusa. »

(8) Αὐτοὺς δέ, etc. Vetus codex regiae biblio-
thecae habet ἂ ἂ τοὺς δέ· similiter accentu tantum
mutato, eruditione praestantis viri Sanctandreami
exemplar ἂ ἂ τοὺς δέ χθῶν etc., utrumque σχετισ-
τικῶς ah ah, vel heu heu.

(9) Παρθένον. Reginae exemplar refert τὸ παρ-
θένιον προΐουσα, contra metri regulam, quanquam
id non ubique in hoc fragmento observatum sit.

Αὐτοὺς δέ (8) χθῶν κατοδύρεται ἐς τέκνα μέχρις.

Ψυχῆς ἐξωστῆρες ἀνάπνοοι εὐλυτοὶ εἰσιν.

Λαίης ἐν λαγύσιν κοίτης, ἀρετῆς πέλε πηγῆ,

Ἐνθεν ὕλη μίμουσα, τὸ παρθένον (9) οὐ προΐεσα.

Ψυχῆ (10) ἡ μερόπων θεὸν ἄγγει· πως ἐς ἑαυτήν,

Οὐδὲν θνητὸν ἔχουσα, ὕλη θεόθεν μεμύουσα·

Ἄρμονίαν αὐχρεῖ γὰρ, ὕψ' ἢ πέλε σῶμα βρότειον.

Ἵπτι ψυχῆ (11) πῶρ δυνάμει πατρός οὐσα φαινόων,

Ἀθάνατός τε (12) μένει, καὶ ζωῆς δεσπότις ἐστὶ,

Καὶ ἴσχει (13) κόσμου πολλὰ πληρώματα κύλιων.

Ζήτησον παράδεισον.

Ipsos terra dellet usque ad filios.

Expulsores animae, respirare facientes, sunt solu-
biles.

Sinietris in ilibus cubilis, vis virtutis intus est,
intus tota manens, virginitatem non projiciens.

B Anima hominum Deum vehementer ad seipsam
conjunget, nihil mortale habens, tota divinitus
inebriata est: harmoniam enim jactat, in qua est
humanum corpus.

Quoniam anima ignis est lucidus potestate Patris,
manet immortalis, et vitae est domina: et quoniam

(10) Ψυχῆ. Tres hos versus paucis explicat
Marsilius lib. xiii, cap. 4, ita scribens: « Qui
phantasiam vult silere, ac etiam supremi Numinis
desiderio flagrans, consuetis rationis naturalis dis-
cursibus non confidit, sola vivit mente, evadit
angelus, et toto capit pectore Deum. Hæc significat
Zoroaster: Anima hominum Deum: quodammodo
contrahit in seipsam, quando nihil retinens mor-
tale, tota divinis haustibus inebriatur. Tunc quoque
exultat in corporis harmoniam. »

C (11) Ἵπτι ψυχῆ. Idem libro et capite dictis ver-
sus aliquot e sequentibus huc translatus ordinat:

Ἵπτι ψυχῆ πῶρ δυνάμει Πατρός οὐσα φαινόων,
Ἵγείσθω ψυχῆς βάθος ἀμύροτον, ὕμματα δ' ἄρ-
[δην

Πάντ' ἐκπέτασον ἄνω.

Μηδὲ τὸ τῆς ὕλης σκόβαλον κρημνῶ καταλείψης.

Id est, illo interprete: « Quoniam anima per potentiam
Patris fit ignis splendidus, dominetur in te immor-
talis profunditas animae, et oculos omnes una tolle
in altam. Tunc neque etiam materiale ipsum cor-
pus præcipitio derelinques. » Ignem appellat lucem
ipsam, qua exuberat Deus per se, et anima per vim
Patris conversa in Patrem abundat. Et quia Deus
est ipsa unitas super mentem et centrum essentia-
rum super essentiam, ideoque non unitur illi per
mentem proprie, sed per unitatem animae, quae est
mentis caput, centrumque totius animae, ideoque
dicit Zoroaster: Ducat te animae profunditas im-
mortalis, id est unitas ipsa, quam impressit
quondam Deus animae tanquam unitatis divinae
characterem, a qua et ad quam omnes aliae vires
animae, quasi a centro et ad centrum omnes circuli
lineae pendent. »

(12) Ἀθάνατός τε. Marsilius lib. v, De animo-
rum immortalitate, cap. xiv: « Immortalis manet,
ac vitae domina est; q. d. ideo immortalis manet,
quia habet vitam pedisequam, sicuti sol lucem,
crinita comam. » Vide locum. Docet enim illic fu-
se, animam abire, adveniente morte, non perdi.

(13) Καὶ ἴσχει, etc. Idem lib. iv, cap. ultimo:
« Profecto animam ipsam esse quodammodo omnia,
de qua Zoroaster ait: Mundanorum sinuum
multas plenitudines comprehendit. »

Μη πνεῦμα (14) μολύνῃς, μηδὲ βαθύνῃς τὸ ἐπίπεδον. Ἄ
 Ἔστι καὶ εἰδώλιον (15) μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάνοντα.
 Μηδὲ τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κρημνῶ καταλείψῃς.
 Μη ἐξάξῃς (16), ἵνα μὴ ἐξιοῦσα ἔχη τι.
 Ἐκτείνας (17) πύρινον ναῦν
 Ἔργον ἐπ' εὐσεβείας, βραχυῶν καὶ σῶμα σωώσεις.
 Ἐκ δ' ἄρα κάλπων γαίης θρώσκουσ', ὅπουτ' ἀληθῆς
 Σῆμα βροτῶ ἀνδρῶ χθόνιοι κύνες δεικνύοντες.
 Ἡ φύσις πείθει εἶναι τοὺς δαίμονας ἀγνοῦς,
 Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ καὶ ἐσθλά.
 Αἱ ποιναὶ (18) μερύπων ἀγκταιραι.

habet multas consummationes sinuum mundi, quaerit
 paradisum.

Ne spiritum conspurces, neve illum planum et
 equabilem in profundum deprimas.

Est et simulacro animæ pars in loco undique
 fulgenti et perspicuo.

Neque materiae crassamentum, in præcipitio de-
 feras.

Ne educas animam, ne exiens e corpore habeat
 aliquid periculi.

Si extenderis igneam mentem ad opus cultus di-

JOANNIS OPSOPOEI NOTÆ.

(14) Μη πνεῦμα. Item lib. xviii, de animorum
 immortalitate cap. 6: « Ne lœdes spiritum, neque in
 profundum exaugeas quod est planum. Spiritum
 planum appellat ipsam vehiculum, non quia cor-
 pus non sit atque profundum, sed quia propter
 tenuissimam et splendidam puritatem sit quasi non
 corpus. Præcipit ergo ne propter nimium corporis
 elementalis affectum, cogas ipsum etiam post hanc
 vitam sordidum atque grave superfore caliginis
 elementalis adjunctione. »

(15) Ἔστι καὶ εἰδώλιον, etc. Idem ibidem: « Est
 idolo quoque locus in regione perspicua. Quia
 scilicet cum vehiculo simul et anima rationali re-
 curret in cœlum. » Sequentem versum conjunxit
 Pichonius cum superiore illo cujus initium est Ὅτι
 ψυχῇ, cap. 4 lib. xiii. Synesius quoque hunc cum
 præcedente allegat libro de Insomniis pag. 11 edit.
 Turneb., sed ordine inverso: Θέα δὲ (ait) πόσῃ τῶ
 μέσῳ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐμπολιτεύεται Ῥεψάσης μὲν
 κάτω ψυχῆς, ἔλασεν ὁ λόγος, ὅτε ἐβαρύνθη τε καὶ
 ἔδω, μέχρις ἐγκύρῃ τῶ μελαναυγῆ καὶ ἀμρικνεφεῖ
 χώρῃ ἀνίσυση δὲ καὶ συνέπεται μέχρις ἂν εἰς πλει-
 στον τὸ ἀντικείμενον ἦκη, ἄκουε γὰρ καὶ περὶ τοῦτου
 τῶν λογίων λεγόντων

Ὅ τῶ τῆς ὕλης κρημνῶ σκύβαλον καταλείψει.

Ἄλλὰ καὶ εἰδώλιον μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάνοντα.

Ὁυτος δὲ ἀντίθεσιν ἔχει πρὸς τὸν ἀμφικνεφεῖ. Καὶ
 τοι τί πλέον τις ἂν ἐν τούτοις ἐξυωπήσειεν; Ὁὐ γὰρ
 μόνην εἰς τὰς σφαίρας ἀνάγειν ἔοικε τὴν ἐκείθεν
 ἦκουσαν φύσιν, ἀλλὰ εἶπε καὶ τῆς πυρὸς καὶ τῆς
 ἀέρος ἀκρότης εἰς τὴν εἰδωλικὴν φύσιν ἔσπασε
 κατιοῦσα πρὶν τὸ γήινον ἀμφιέσασθαι κέλυφος, καὶ
 τοῦτο, φησὶ, τῇ κρείττονι μερίδι συναναπέμψει.
 Ὑλης γὰρ σκύβαλον οὐκ ἂν εἴη τὸν θεσπέσιον
 σῶμα. Et quæ sequuntur. Quæ sic Latine reddidit
 Pichonius: « Observa igitur in quanto intervallo spi-
 ritus hic phantasticus versatur. Declinante quidem
 deorsum animo, dicebat oratio, quod opprimitur
 atque subit quousque incidat in tenebrosum et un-
 dique caliginosum locum. Sed ascendentem etiam
 comitatur, quod sequendi facultas sit. Et sequi po-
 test, donec in maxime oppositum et omni ex parte
 fulgentem locum venerit. Audi etiam hac de re va-
 ticinia dicentia: Non in eminenti ac sublimi loco
 materiae purgamentum reliquet: sed et simulacro
 pars est in loco undique fulgente. Is autem contro-

Ἦγεῖσθω (19) ψυχῆς βάθος ἄμβροτον ὄμματα δ'
 [ἄρδην

Πάντ' ἐκπέτασον ἄνω

Ἦ τολμηροτάτης (20) φύσεως ἀνθρωπε τέχνασμα.

Πολλάκις ἦν λέξης μοι, ἀθρήσεις (21) πάντη λεκτόν.

Οὔτε γὰρ οὐράνιος κυδρὸς τότε φαίνεται ὄγκος

Ἄστρες οὐ λάμπουσι, τὸ μήνης φῶς κεκάλυπται,

Χθὼν οὐχ ἔστηκε, βλέπεται δὲ τὰ πάντα κεραυνοί.

Μη φύσεως καλέσης αὐτοπτον ἀγκλαμα.

Πάντοθεν (22) ἀπλάστῳ ψυχῇ, πυρὸς ἡνία τεῖνον.

Ἦνία μὲν βλέψῃς μορφῆς ἄτερ εὐτερον πῦρ

vini, fluxum etiam corpus tueris.

Certe ex finibus terræ prodeunt canos terrestres,
 nunquam demonstrantes verum signum hominum
 mortali.

Naturalis ratio suadet esse dæmonas sanctos,

B etiam malæ materiæ germina frugi ac bona.

Ultrices furia: homines constringunt.

Animæ profunditas immortalis imperat: oculos
 vero prorsus totos expande sursum versus.

O homo machinamentum naturæ confidentis-
 simæ.

versiam habet cum undique caliginoso. Nam quid
 acutius in his versibus quiescunt cernere possit?
 non enim solum in globos cœlestes reducere vide-
 tur illinc venientem naturam, sed si quid ex ignis
 et aeris summitate in imaginariam naturam des-
 cendens attraxit, antequam induerit tegumentum,
 et istud, aiunt, cum validiori parte transmittit.
 Nam materiæ excrementum haud fuerit divinum
 corpus. »

(16) Μη ἐξάξῃς. Explicat Plotinus philosophus,
 C lib. ix, *De anim. educt.*

(17) Ἐκτείνας. Marsilius sic vertit lib. xiii, *De
 anim. immortal.* cap. 4: *Si mentem ardentem ad
 opus pietatis intenderis, labile corpus servabis.*

(18) Αἱ ποιναί. Pulcherrima declaratio hujus
 oraculi peli potest e Synesii libro *De insomniis*,
 pag. 109, ubi sic inquit: Αἱ παρ' ἀξίαν καλούμεναι
 συμφοραί, μέγα μέρος συμβάλλονται πρὸς τὸ λύσαι
 τὴν σχέσιν ἣν ἔχομεν πρὸς τὰ τῆδε, etc. Id est, « Ca-
 lamitates insolitæ maxime conferunt ad tollendam
 propensionem qua in res caducas ferimur. » Et paulo
 post, Ποιναὶ γὰρ ὕλαιαι τότε δὲ καὶ παρ' εἰμωρμέ-
 νην κινουῦνται κατὰ τῶν ἀμφηνιασάντων πρὸς τοὺς
 νόμους αὐτῆς. Καὶ τοῦτο ἄρα αἱ καλούμεναι πείραι,
 ἃς Ἡρακλέα τε ἀνατλήναι φασιν ἱεροὶ λόγοι. Hoc
 est, « Pœnæ sane etiam præter fati necessitatem ino-
 ventur adversus feroces et legum frena excutientes
 atque hæ profecto ærumnæ sunt et celebres illi
 labores quos Herculem sustinuisse perhibent sacri
 D sermones.

(19) Ἦγεῖσθω, Marsil. lib. xiii, *De anim. imm.*
 cap. iv, ut supra indicavi.

(20) Ἦ τολμηροτάτης. Idem refert lib. xiv, cap.
 1: *O, homo naturæ audentissimæ artificium.*

(21) Ἄθρησεις. In vet. cod. regie bibliothecæ scri-
 bitur ἀθρήσης πάντα λ., et linea penult. κεραυνοίς.

(22) Πάντοθεν. Hic est ordo versuum hujus pa-
 ginæ in codice regio. Primus est πάντοθεν, secun-
 dum ὃ πῶς ἔχει κόσμος, tertius ἡνία, quartus λαμ-
 πόμενον, quintus κλυθί, sextus πάντα γὰρ, septi-
 mus δευτέρῳ, octavus Πατήρ οὐ φόβον, nonus
 ἑαυτὸν ὁ Πατήρ cum proximo οὐδ' ἐν, decimus ἔστι
 δὲ δὲ τι undecimus εἰσὶν πάντα, duodecimus μάν-
 θανε τὸ, decimus tertius νοούμεναι, decimus quartus
 βουλαίς, quintus autem in istius paginæ ordine
 σύμβολα, etc., plane omissus est.

Λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὄλου κατὰ βενθεα κόσμου,
 Κλύθι πυρὸς τὴν φωνήν.
 Σύμβολα πατρικὸς νόος ἐνέσπειρε (22) ταῖς ψυχαῖς.
 Μάνθανε (23) τὸ νοητὸν, ἐπεὶ νόου ἔξω ὑπάρχει.
 Ἔστι δὲ (24) δὴ τι νοητὸν, ὃ χρὴ σε νοεῖν νόου ἄνθει.
 Εἶσιν πάντα (25) πυρὸς ἐνὸς ἐκγεγαῶτα.
 Πάντα (26) γὰρ ἐξετέλησε Πατήρ, καὶ νῦν παρέδωκε.

Si sæpius mihi locutus fueris prorsus videbis memorabilem; neque enim cœlestis, curvaque et devexa apparet tunc tibi moles. Stellæ non splendent, lunæ lumen lectum est, terra non stat, videntur vero omnia esse fulmina.

Ne vocaveris imaginem naturæ ipsius Dei per se conspicuam.

Undique simplicis amnio tende habenas ignis.

Cum videris absque forma sacrum ignem micantem saltando per profunda totius mundi, audi ignis sonitum.

Mens ipsius Dei indidit animis hominum signa paterna.

Percipe id quod potest intellectu percipi: nam est extra mentem.

JOANNIS OPSOPOEI NOTÆ.

(22) Μάνθανε. Marsilius lib. 1, De anim. immortalitate cap. 6: « Aliud mens erit, aliud veritas. Quod sic aperit Zoroaster: Scito intelligibile ipsum esse extra mentem. »

(24) Ἔστι δὲ. Idem lib. xiii, cap. 5: « Est intelligibile aliquid quod intelligere te oportet mentis flore. Florem mentis appellat Zoroaster ipsum animæ centrum, quod Plato nominat mentis caput. »

(5) Εἶσιν πάντα. Idem lib. ii, cap. 7: « Esse ipsum rebus omnibus est commune. Esse igitur ubicunque sit, pendet ex Deo. Quod mystice tetigit Zoroaster: Omnis sunt ex uno igne genita. »

(26) Πάντα γὰρ. Ficinus lib. iv, cap. 1: « Essentia angelorum principio informis est quodammodo, et tanquam passivum subjectum quoddam exponitur ad actum intelligendi, et formarum idearumque ornatum suscipiendum. De quo Zoroaster ait: Omnia perfecit pater, et menti præbuit secundæ. » Porro corrige ἐξετέλησε, et scribe ἐξετέλεσσα. Ita enim in hoc verbo syllabam producant poetæ, non vocalis brevis in longam mutatione.

(27) Κληίζεται. Regium exemplar habet κληί-

A Δευτέρω, ὃν πρῶτον κληίζεται (27) ἔθνεα ἀνδρῶν.

Νοούμεναι ἰσχυρὰ πατρόθεν νοέουσι καὶ αὐταί,

Βουλαῖς ἀφ' ἐγκτοισι κινούμεναι (28) ὥστε νοῆσαι.

Ἄ πῶς κόσμος ἔχει νοερούς ἀνοχῆας (29) ἀκαμπεῖς!

Ἐαυτὸν ὁ Πατήρ ἤρπασεν

Οὐδ' ἐν ἐῆ δυνάμει νοερᾷ κλείσας ἴδιον πῶρ.

Πατήρ (30) οὐ φόβον ἐνθρόωσκει, πειθῶ δ' ἐπιχεύει.

Est sane quiddam intelligentia perceptibile, quod oportet te intelligere flore mentis.

Omnia sunt producta ex uno igne: quippe cum omnia Pater perfecit, et menti tradiderit secundæ, quam primam vocant nationes hominum.

Species quæ mente percipiuntur paterna mente perceptæ et ipsæ intelligunt, consilii tacitis motæ ut intelligant.

B O quomodo mundus hic habet rectores vi intelligendi præditos qui non flectuntur!

Seipsum summus parens Deus a reliquis omnibus subduxit: neque in sua potentia intellectili ignem suum inclusit.

Pater non metum immittit, sed obsequium infundit.

ζεται πᾶν γένος ἀνδρῶν, et ita quoque correxerat Ranconctus. Sed laborabit carmen, nisi illi hac ratione subvenias: κληίζεται' ἅπαν γένος ἀνδρῶν. Reccepta lectio tamen non est improbanda,

(28) Κινούμεναι. Marsil. Ficinus lib. i De anim. immort. cap. 5: « Angeli movent, non moventur; de quibus Zoroaster, Mundus habet intellectuales rectores immobiles. »

(29) Ἀνοχῆας. Idem lib. iv, cap. 1: « Angelus animam uno excedit, quod manet: Deo cedit uno, quod multiplex est. Deus tamen per hoc unum abit super omnia ad infinitum. Quod ita cecinit Zoroaster: Pater per se ipsum rapuit, neque in mente quidem quæ illum sequitur, proprium inclusit ignem; » q. d., nullam habet cum cæteris comparisonem.

(30) Πατήρ etc. Idem lib. iii, cap. ult.: « Si animos pulsat, quia illi sursum deorsumque libere volubiles sunt, pulsat, et libere, ita ut alliciat; non trahit, non cogit, sed persuadeat; quod Zoroaster ita testatur: Pater non incurrit metum, sed persuasionem inducit. »